

*Секція: Економіка та управління національним господарством,
модернізація національних моделей економічних систем*

*Милашко О. Г., к.е.н., доцент,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

СЕКТОР ДОМОГОСПОДАРСТВ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ УКРАЇНИ

Відповідно до Міжнародного стандарту «Система національних рахунків 2008 р.» економіка країни визначається як сукупність резидентських інституційних одиниць [1]. Дані одиниці групуються в п'ять секторів економіки: нефінансові корпорації, фінансові корпорації, сектор державного управління, домашні господарства та некомерційні організації, які обслуговують домашні господарства.

У центрі даного дослідження – сектор домашніх господарств. Міжнародний стандарт СНР 2008 р. визначає домашнє господарство як групу осіб, які проживають в одному житловому приміщенні, об'єднують частково або повністю свої доходи і власність та споживають колективно деякі види товарів і послуг, головним чином, житлові послуги і продукти харчування. Основною функцією сектора домашніх господарств є споживання, проте одиниці даного сектора можуть бути зайняті виробництвом та нагромадженням.

Метою групування інституційних одиниць за секторами є характеристика потоків товарів і послуг, аналіз доходів і витрат, дослідження придбання секторами фінансових активів та прийняття ними фінансових зобов'язань. Саме Система національних рахунків є

методологічною базою визначення показників результатів діяльності секторів на всіх етапах відтворювального циклу. Для кожного сектора будується повна послідовність рахунків, які й містять означені характеристики.

Як було відмічено, сектор домогосподарств є основним споживачем матеріальних благ та послуг у суспільстві. Даний сектор характеризується ще й тим, що саме домашні господарства відіграють найважливішу роль у процесах розподілу й перерозподілу доходу.

У табл. 1 представлені результати розрахунків частки сектора домогосподарств у процесі виробництва товарів і послуг України, а також у процесах створення, розподілу й перерозподілу доходу [2].

Кінцевим результатом виробничої діяльності секторів є валова додана вартість. Вона являє собою різницю між валовим випуском сектора та його проміжним споживанням. Найбільша питома вага валової доданої вартості належить основному виробнику товарів і послуг – сектору нефінансових корпорацій. Проте роль домашніх господарств у процесі виробництва доданої вартості України майже усі роки періоду зростає (табл. 1). За 2011-2014 рр. часта сектора зросла на 20,8 %.

Саме додана вартість є джерелом утворення первинних доходів сектора від виробничої діяльності. Одним з таких доходів є змішаний дохід. Він являє собою дохід дрібних некорпоративних підприємств, які належать домашнім господарствам. Змішаний дохід складається з доходів від приватної підприємницької діяльності, доходів осіб вільних професій, від власного підсобного господарства, авторських гонорарів тощо. За даними табл. 1 розраховано відносний приріст питомої ваги даного первинного доходу у валовому прибутку країни. За 2011-2014 рр. часта сектора зросла на 10,3 %.

Таблиця 1

Динаміка частки сектора домашніх господарств у показниках
результатів економічної діяльності України

(відсотків)

Питома вага	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Валової доданої вартості сектора у валовій доданій вартості країни	18,3	19,3	21,7	22,5	22,1
Змішаного доходу сектора у валовому прибутку (змішаному доході) країни	39,7	42,5	47,1	48,1	43,8
Валового сальдо первинних доходів сектора у валовому національному доході країни	72,9	72,4	76,5	77,3	72,8
Валового наявного доходу сектора у валовому наявному доході країни	76,5	75,1	79,2	80,4	73,2

Наступним показником результатів діяльності сектора, який пропонує Система національних рахунків, є валове сальдо первинних доходів. Він враховує отриманий сектором дохід від власності (за відрахуванням відповідного переданого доходу). Сума валового сальдо первинних доходів усіх секторів економіки являє собою валовий національний дохід країни.

Дані, представлені в табл. 1, свідчать про тенденцію до збільшення питомої ваги даних доходів домогосподарств у валовому національному доході України аж до 2013 р. Проте в 2014 р. частка валового сальдо первинних доходів домашніх господарств різко скоротилася (лише за останній рік – на 5,8 %).

У результаті подальшого перерозподілу доходів сектори економіки отримують валовий наявний дохід. Перерозподіл здійснюється через поточні трансферти. Валовий наявний дохід – це максимальна сума, яку сектор може спрямувати на кінцеве споживання, а також витратити на нагромадження. Період 2011-2013 рр. характеризувався для сектора домашніх господарств позитивною динамікою щодо питомої ваги його

наявного доходу в валовому наявному доході України. Лише 2014 р. продемонстрував зменшення відповідної частки: за поточний рік вона зменшилася на 9 %.

Негативні процеси економічного і політичного напрямку, що склалися останнім часом в Україні, спричинили й суттєве зменшення валового заощадження домашніх господарств. У табл. 2 продемонстровано динаміку цього показника за 2010-2014 рр.

Таблиця 2

Динаміка валового заощадження сектора домогосподарств України

Рік	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Млн. грн.	164663	126487	175256	146658	59983

Різке скорочення заощаджень, яке спостерігалось в 2013 та в 2014 рр., свідчить як про зменшення доходів домашніх господарств взагалі, так і про їх перерозподіл на користь кінцевого споживання. Населення України витрачає більшу частину своїх доходів на задоволення поточних потреб, що негативно впливає на інвестиційний потенціал країни. Саме тому економічне становище країни потребує постійного моніторингу як динаміки доходів секторів, та інтенсивності розвитку заощаджень з метою вчасного реагування на можливість їх ефективного використання.

Література:

1. Система национальных счетов 2008 г. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.cisstat.com/rus/SNA2008Russian.pdf>.
2. Національні рахунки України за відповідні роки : статистичний бюлетень / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.ukrstat.gov.ua>.